

Van Heemstraschool
Christelijk Daltononderwijs

Anti-Pestprotocol

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	blz.	3
2. Wat is pesten		
3. Preventie van pesten		
4. Algemene aanpak van conflicten	4	
5. Anti-pestprotocol	5	
6. Begeleiding van alle partijen		
7. Problemen bij de oplossing van het pesten		
8. Cyber- en mobiel pesten		

Bijlagen:

1	Handreiking bij de gesprekken	12
---	-------------------------------	----

1. Aanleiding

Alle kinderen moeten zich op onze basisschool veilig kunnen voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Elk kind mag zichzelf zijn. We hebben oog en waardering voor de verschillen. Ongeacht die verschillen steunen en respecteren we elkaar. Dat het niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren, geeft aan dat we het kinderen moeten leren en daar dus energie in moeten steken.

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus aan willen pakken, wanneer het zich voor doet. Daaraan zijn wel enkele voorwaarden verbonden:

- Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen. Dus door de leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de meelopers en zwijgende middengroep), leerkrachten en de ouders/verzorgers (hierna genoemd: ouders).
- Een goede samenwerking tussen thuis en school biedt de beste kansen op resultaat. Leerlingen, leerkrachten en ouders hebben allen een eigen verantwoordelijkheid bij het tegengaan van pesten. Die eigen verantwoordelijkheid wordt in dit protocol geconcretiseerd, door af te spreken welke stappen er door wie gezet moeten worden, als er gepest wordt.
- Voorbeeldgedrag van de leerkrachten en thuis van de ouders is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar worden uitgesproken. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Alle betrokkenen horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.

2. Wat is pesten?

Onder pesten op van Heemstraschool verstaan wij het volgende:

'Pesten is een systematische, psychologische, fysieke of seksuele handeling van geweld door een leerling, een leerkracht of een groep leerlingen ten opzichte van één of meer klasgenoten of leerkrachten, die (niet langer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen. '

Pesten heeft duidelijke kenmerken:

- pesten gebeurt opzettelijk;
- pesten is bedoeld om schade toe te brengen (fysiek, materieel of mentaal);
- bij pesten is er altijd sprake van ongelijke machtsverhoudingen (fysiek, verbaal of mentaal sterkere personen kiezen minder weerbare personen als slachtoffer);
- pesten gebeurt systematisch;
- pesten houdt niet vanzelf op, maar wordt eerder erger als er niet wordt ingegrepen;
- pesten is van alle tijden en komt in alle groepen en culturen voor.

Voorbeelden van specifiek pestgedrag

Verbaal: vernederen, schelden, dreigen, uitlachen, belachelijk maken, bijnamen, gemene briefjes schrijven.

Fysiek: trekken en duwen of spugen, schoppen en laten struikelen, krabben, bijten en haren trekken.

Intimidatie: achterna lopen, opwachten, in de val laten lopen, doorgang versperren, klemzetten, dwingen om bezit af te geven, dwingen tot bepaalde handelingen.

Isolatie: uitsluiten, afpakken schoolspullen, kleding of speelgoed, beschadigen en kapotmaken van spullen.

Het is dus een typisch ongewenste menselijke trek die altijd verborgen aanwezig is en steeds weer de kop kan opsteken.

Pesten is niet hetzelfde als plagen. Bij plagen zijn de machtsverhoudingen gelijk. Nu eens is de ene 'het lijdend voorwerp' en dan de andere. Pesten is structureel en brengt kinderen tot wanhoop. Soms heeft dit zelfs fatale gevolgen en maken zij een eind aan hun leven. Het structurele karakter vraagt om echt beleid. Een kortlopend project of eenmalige activiteiten zetten meestal onvoldoende zoden aan de dijk.

3. Preventie van pesten

De Van Heemstraschool hecht veel waarde aan preventie van pesten. Dit doet de school op de volgende manieren.

1. Kanjertraining
Schoolbreed wordt de Kanjertraining ingezet als methode van sociale vaardigheden en preventie van het pesten. In elke groep wordt wekelijks een les aangeboden en geoefend met oefeningen. Het onderwerp pesten/omgaan met elkaar komt steeds terug in onze kanjer lessen.
2. Modelgedrag van de leerkracht
De leerkracht straalt een positieve attitude uit, gericht op het benoemen en verstevigen van positief gedrag bij alle leerlingen. Hij gaat met alle leerlingen persoonlijk contact aan, is nieuwsgierig en toont oprechte interesse, spreekt waardering uit, viert de verschillen in de groep en zet humor in. De leerkracht houdt hierbij rekening met verschillen in behoefte aan veiligheid en acceptatie.
3. Groepsvormende activiteiten
Aan het begin van elk schooljaar wordt tijd en aandacht besteed aan groepsvormende activiteiten.
4. Klassenregels
Bij de aanvang van een nieuw schooljaar maakt de leerkracht samen met de leerlingen afspraken over de manier van omgaan met elkaar, waarbij iedereen zich prettig kan voelen in de klas. Duidelijke afspraken helpen om een sfeer van veiligheid, vertrouwen en wederzijds respect in een groep te creëren. De klassenregels worden duidelijk zichtbaar in de klas opgehangen. De leerkracht ziet samen met de leerlingen toe op naleving van deze regels. Regelmatig worden de regels geëvalueerd en eventueel bijgesteld.
5. Schoolregels kenbaar maken aan leerlingen en ouders
6. Samenwerking stimuleren
De leerkracht bevordert de groepsinteractie en stimuleert de leerlingen samen te werken. Hij bevordert het luisteren naar elkaar, op elkaar reageren, elkaar aanmoedigen en bevestigen. De leerkracht coacht op de achtergrond en observeert en evalueert zowel het groepsproduct als het groepsproces met de leerlingen.
7. Kanvas
Twee maal per jaar vullen leerkrachten van groep 4 tot en met 8 de vragenlijst van Kanvas (sociaal emotioneel leerlingvolgsysteem) in. De leerkrachten van groep 1 tot en met 3 vullen een vergelijkbare lijst van Zien! in. In de groepsbespreking met de intern begeleider worden de uitkomsten besproken. Indien nodig voert de leerkracht persoonlijke gesprekken met leerlingen en wordt ingespeeld op eventueel aangegeven pestsignalen.
8. Het goede voorbeeld geven
Leerkrachten geven het goede voorbeeld. Ook van ouders verwachten we dat ze het goede voorbeeld geven. Dat betekent dat verschillen worden aanvaard en ruzies worden uitgesproken en niet uitgevochten. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten, ouders en leerlingen horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.

9. Serieus nemen van signalen

Leerkrachten leggen de leerlingen uit, dat ze het moeten komen vertellen als er gepest wordt en dat dit geen klikken is. Als zich (pest-)problemen voordoen in de groep worden deze serieus genomen en besproken.

4. Algemene aanpak bij conflicten

Bij conflicten tussen leerlingen wordt het volgende stappenplan aangehouden:

Stap 1

Leerlingen proberen aan de hand van de Kanjertraining zelf uit hun conflict te komen. Dit doen zij door "Ik vind dit niet leuk, wil je hiermee stoppen?" te zeggen. Op het moment dat een van de leerlingen er niet uit komt kan hij/zij er voor kiezen het probleem te negeren. Helpt dit niet of lukt dit niet, dan wordt het probleem aan de meester of juf voorgelegd of wordt andere hulp ingeroepen. De leerkracht gaat hier direct op in of maakt een afspraak met de leerlingen om er in een later stadium op terug te komen.

Stap 2

De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.

Dit vanuit de vraag aan de pester: "Is het jouw bedoeling om.." zoals in het Kanjerprotocol beschreven staat. Als het antwoord bevestigend is, worden ouders telefonisch op de hoogte gebracht. Er wordt melding gemaakt van het gesprek met de leerling en van het telefonisch onderhoud met ouders onder de kop antipestprotocol

Stap 3

Bij herhaald pestgedrag zal de leerkracht de gepeste leerling de pester nogmaals bij elkaar roepen voor een gesprek. Dit vanuit de vraag aan de pester: "We merken dat je pestgedrag (benoem waar het om handelt) is doorgegaan, is het jouw bedoeling om.."

Van dit gesprek worden de afspraken genoteerd in Parnassys bij beide leerlingen onder de kop: anti-pestprotocol. Ouders van zowel de gepeste leerlingen als de pester worden op de hoogte gebracht van wat er is gebeurd en de gemaakte afspraken. Aan beide partijen wordt verteld dat bij een herhaling het anti- pestprotocol in werking zal treden. De intern begeleider wordt ingelicht.

Het kanjerprotocol schrijft voor dat de leerling met pestgedrag geen toegang krijgt tot de klas totdat ouders voor het voortgangsgesprek op school zijn geweest. De leerling wordt tot dat moment in een andere groep geplaatst.

Voorwaarden

- Het inschakelen van een leerkracht wordt niet opgevat als klikken.
- Een medeleerling heeft ook de verantwoordelijkheid om pesten of agressief gedrag aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.
- We werken samen zonder bemoeienissen. School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Ook ouders hebben dus de verantwoordelijkheid om een pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen: het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te lossen!

5. Het anti-pestprotocol

Als het conflict niet opgelost is doormiddel van het vorige 3-stappenplan en er dus sprake is van pesten treedt onderstaand protocol in werking. Dit betekent dat:

- Er een gesprek is geweest met de pester en de gepeste en tot niets heeft geleid.
- Er afspraken zijn gemaakt waaraan de pester zich niet heeft gehouden. (Parnassys)
- Dat de ouders van zowel de pester als de gepeste al op de hoogte zijn van wat er speelt.
- De intern begeleider is op de hoogte en heeft het MT ingelicht.

Stap 1 (derde incident)

Bij herhaling van pestgedrag worden de betrokken leerlingen en hun ouders uitgenodigd voor een gesprek. Bij dit gesprek is de intern begeleider aanwezig.

In dit gesprek:

- Worden afspraken gemaakt en vastgelegd
- Wordt er een evaluatiemoment afgesproken
- Krijgt de leerling een schriftelijke opdracht zoals een opstel over de toedracht van zijn/haar rol in het pestprobleem
- Worden de consequenties benoemd als het gedrag niet stopt. Zie volgende stappen.
- Het verslag wordt ondertekend door leerling en ouders en de school.
- Er wordt een verslag gemaakt van dit gesprek. Dit moet worden ondertekend door de leerling, ouders en school. Het verslag zet de leerkracht in Parnassys.

Stap 2

Indien het pestgedrag blijft bestaan, worden de pester en de ouders opnieuw op school uitgenodigd. Bij dit gesprek is de directeur en de intern begeleider aanwezig.

Vanuit het Kanjerprotocol wordt ouders gevraagd of zij dit gedrag (benoem het gedrag) ondersteunen. Als dit niet het geval is wordt gezocht naar een adequate oplossing zodat het gedrag niet meer voorkomt.

- De afspraken worden geëvalueerd.
- Er worden afspraken gemaakt over het te verwachten gedrag.
- De leerling krijgt sancties opgelegd om het pesten te voorkomen. De leerling wordt de toegang ontzegd tot bv. plein, gym, weg naar school – dus later naar huis-)
- Er wordt een verslag gemaakt van dit gesprek. Dit moet worden ondertekend door de leerling, ouders en school. Het verslag zet de intern begeleider in Parnassys.
- Er kan deskundige hulp worden ingeschakeld, zoals de GGD, Schoolmaatschappelijk werk of de schoolbegeleidingsdienst.
- Als ouders aangeven dat zij achter het gedrag van hun kind staan, geeft de directeur aan dat school deze reactie niet op prijs stelt. De directeur stelt de vraag nogmaals; blijven ouders bij hun standpunt dan spreekt de directeur uit dat dit een breekpunt is in de relatie ouders/school en dat de wegen gaan scheiden.
- De directeur maakt verslag van dit besluit en zet dit in Parnassys. De directeur verwittigt de leerplichtambtenaar en de inspecteur van onderwijs.

Stap 3

Het pesten stopt niet. In overleg met de directeur wordt de leerling tijdelijk in een andere groep geplaatst binnen de school. De leerling heeft geen speel pauze en kan ook niet overblijven. Het besluit wordt aan de leerling en de ouders meegedeeld. Eerst krijgen de ouders dit telefonisch te horen. De sanctie wordt per aangetekende brief bevestigd. De brief wordt in Parnassys opgeslagen en er is een verslag van het telefonische gesprek.

Stap 4

Het pesten stopt niet. Het beleid schorsing en verwijdering treedt in werking en ook de leerplichtambtenaar en onderwijsinspecteur worden ingeschakeld. Alles wordt in Parnassys genoteerd. Deze situatie ontstaat als de leerling niet langer te handhaven is in de groep en/of op school bijvoorbeeld omdat de leerling onhandelbaar is of regelmatig geweld gebruikt. De leerling wordt geschorst of verwijderd van school.

Schorsing houdt in dat een leerling tijdelijk geen toegang heeft tot de school waar hij is ingeschreven. Een schorsing duurt maximaal 5 schooldagen. Daarna wordt bekeken of de omstandigheden nog steeds zo zijn als toen de schorsing werd uitgesproken, of dat de afkoelingsperiode en of bemiddelingsgesprekken de situatie positief hebben beïnvloed.

In gevallen van buitensporig pestgedrag of fysieke mishandeling kan de school overgaan tot verwijdering. In dit geval moet tijdens het aankondigingsgesprek van verwijdering aan ouders nogmaals worden aangegeven :

- wat de aanleiding is voor dit besluit,
- dat de leerkracht van de leerling hierover nogmaals is gehoord,
- dat het besluit onmiddellijk na het gesprek zal worden bevestigd aan de bestuurder van Stichting Cambium, de leerplichtambtenaar van de Gemeente Hattem en de Inspectie van Onderwijs,
- dat de ouders binnen 6 weken in beroep kunnen gaan tegen dit besluit,
- dat de ouders alle afspraken omtrent dit besluit en een beschrijving van de wijze van bezwaar maken tegen dit besluit in een aangetekend schrijven zullen ontvangen binnen 3 werkdagen,
- de directeur zet het verslag van dit gesprek en de hierbij behorende stukken in Parnassys,
- de directeur heeft de inspanningsverplichting om een vervangende school te zoeken voor de verwijderde leerling.

6. Begeleiding van alle partijen

Gepeste leerling

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uitkomt.

We begeleiden de gepeste leerling door

- Het tonen medeleven en luisteren en vragen hoe en door wie er wordt gepest.
- Het allereerst bieden van bescherming: ervoor zorgen dat de leerling niet alleen is, toezicht verzorgen door een maatje te organiseren of zelf toezicht te houden in vrije situaties.
- We gaan na hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten.
- We laten de leerling inzien dat je soms ook op een andere manier kunt reageren.
- We gaan na welke oplossing het kind zelf wil.
- We benadrukken de sterke kanten van het kind.
- We stimuleren het dat de leerling zich anders/ beter opstelt.
- We praten met de ouders van het kind.
- We plaatsen het kind niet in een uitzonderingspositie door het te veel te beschermen.
- We schakelen indien nodig, in overleg met de ouders, hulp in zoals: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdmaatschappelijk werk, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD.

Pester

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben last op termijn van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

We begeleiden de pester door:

- Te praten met het kind en te zoeken naar de reden van het pesten.
- We laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- We raten inzien welke positieve kanten de gepeste heeft.
- We praten met de ouders van het kind.
- Afhankelijk van de ernst van het probleem is de directie bij deze gesprekken aanwezig.
- We schakelen indien nodig, in overleg met de ouders, hulp in zoals: sociale- Vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD.
- We laten excuses aanbieden.
- We spreken bij herhaling het kind er weer op aan.
- We stimuleren het kind gebruik te laten maken van de stop-methode, er gebeurt iets: stop - nadenken - dan pas handelen.

De grote middengroep

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten in de direct actieve rol van pester. Sommige kinderen behouden enige afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de zogenaamde "meelopers". Er zijn ook kinderen die niet merken dat er gepest wordt, of er zijn kinderen die het niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe (school) omgeving.

Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te geraken. Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in populariteit mee te liften met de pester in kwestie.

We begeleiden de grote middengroep door

- Het probleem bespreekbaar te maken in de groep.
- We stimuleren dat de kinderen een eigen standpunt innemen en eventueel partij te trekken voor de gepeste leerling.
- We bespreken met de leerlingen dat "meedoen" met de pester meestal kan leiden tot verergering van het probleem.
- We laten inzien welke positieve kanten de gepeste heeft.
- We schakelen indien nodig, in overleg met de ouders, hulp in zoals: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD voor de hele groep.

Ouders

Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en die dit probleem met de school of op de club willen bespreken, zijn natuurlijk altijd emotioneel bij het onderwerp betrokken. De gevoelde onmacht bij deze ouders wordt door hen sterk ervaren en is niet altijd een goede leidraad tot een rationeel handelen. De ouder wil maar een ding en dat is dat het pestgedrag ogenblikkelijk stopt. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken,

kunnen meer afstand nemen. Daardoor zijn ze beter in staat om duidelijk te maken aan hun kind dat er iets aan het pesten gedaan moet worden. Dit is ook in het belang van de opvoeding en ontwikkeling hun eigen kind. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep of de klas.

Ouders van pesters:

- Neem uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt de kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Houdt het computer- en sms gedrag van uw kind in de gaten.

Ouders van gepeste kinderen:

- Wanneer uw kind wordt gepest moet u dat op school bespreken met de leerkracht.
- Wanneer uw kind vraagt er met niemand over te spreken, maak uw kind dan duidelijk dat de school zal proberen een oplossing te zoeken; het is raadzaam de school vooraf te vragen dit ook te doen.
- Beloon uw kind en help het zijn of haar zelfrespect terug te krijgen.
- Blijf in gesprek met uw kind, maar niet op een negatieve manier, als bijv.: 'Wat is er vandaag weer voor ergs gebeurd?'
- Geef adviezen om aan het pesten een einde te maken.
- Houd het computer- en smsgedrag van uw kind in de gaten.

Alle andere ouders:

- Neem het probleem in de groep serieus: het kan ook uw kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind (en de pester) serieus, het kan ook uw kind overkomen.
- Praat met uw kind over school, over relaties in de groep.
- Vraag af en toe of er in de groep wordt gepest.
- Corrigeer uw kind als het anderen buitensluit.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.

7. Problemen bij de oplossing van het pesten

Bij het gepeste kind:

Een gepest kind schaamt zich vaak voor zijn gedrag, het voldoet niet aan normen die de ouders graag in hun kinderen terugzien: een vrolijk en vooral onbezorgd kind dat zelfstandig in staat is zijn boontjes te doppen. Pesten is een groot probleem voor kinderen en zorgt ook voor een evenredig groot probleem bij de erkenning en de aanpak ervan. Veel gepeste kinderen doen er dan uiteindelijk ook maar het zwijgen toe en vereenzamen. De angst wordt aanvankelijk nog groter als het pesten bespreekbaar gemaakt wordt door de ouders, waardoor het gepeste kind eens te meer met de gevolgen van het pesten kan worden geconfronteerd. Als represaille kan er in nog heviger mate gepest worden dan daarvoor al het geval was.

Bij de pester:

De pester zelf ziet zich in zijn machtsspel bedreigd, en dat moet ten koste van alles voorkomen worden. Soms blijken de pesters echter net zo opgelucht als de slachtoffers bij een duidelijke aanpak. Er wordt immers ook aandacht besteed aan hun onmacht om normaal met andere kinderen een relatie op te bouwen. Bij een aantal pesters is dat hun liefste wens waardoor ze echter helaas onmachtig zijn door het ontbreken van het hanteren van de juiste vaardigheden. In de directe kind-omgeving: Daarnaast is het goed te weten dat er altijd kinderen zijn die zich schuldig voelen omdat ze niet op kunnen komen voor het slachtoffer door actief te helpen of een volwassene te hulp roepen. Dit is vergelijkbaar met het niet te hulp schieten bij het verdrinken van mensen, waar een menigte bij aanwezig is.

De meelopers:

Ook zijn er altijd kinderen die helemaal niet in de gaten hebben dat er in hun omgeving gepest wordt. Ze zien wel het een en ander gebeuren, maar kunnen de gebeurtenissen niet duiden als pestgedrag, waar gepeste kinderen erg veel last van ondervinden.

Bij de ouders:

Ouders van kinderen hebben vaak moeite om hun kind terug te zien in de rol van meeloper of pester. Ouders beschikken niet altijd over de juiste informatie en ook het zich op beperkte schaal voordoende van conflictsituaties tussen groepen kinderen, zorgt ervoor dat er nauwelijks vergelijkingsmateriaal voorhanden is. Een pester op school hoeft zich in de thuissituatie niet als pester te manifesteren.

Sommige ouders zien ook de ernst van de situatie onvoldoende in. Zij vertalen het pestgedrag van hun kind in weerbaar gedrag.

Hun kind maakt echter een abnormale ontwikkeling door met grote risico's op normatief afwijkend gedrag op latere leeftijd met grote problemen.

8. Cyber- en mobiel pesten

Kinderen en jongeren maken vandaag de dag veel gebruik van internet. Veel leerlingen in de bovenbouw hebben daarnaast de beschikking over een mobiele telefoon, veelal met internet. Het komt regelmatig voor dat kinderen vervelende berichtjes ontvangen of zelfs gepest en bedreigd worden. Eén op de acht kinderen wordt wel eens gepest op het internet.

Het gemak en de anonimiteit van internet veroorzaken onder tieners ongeremder online pestgedrag dan in het werkelijke leven. Online schelden wordt door tieners vaker als een geintje gezien dan schelden in de echte wereld. Bijna een vijfde van de tieners vindt het grappig om online te pesten omdat het anoniem kan. Ook de grenzen van het taalgebruik worden verlegd: tieners durven meer via internet en whatsapp. Bij online pesten wordt tevens minder vaak ingegrepen (door ouders of leraren) dan in het werkelijke leven.

Preventie van cyberpesten op school

1. Betrokken zijn

Geen enkele ouder stuurt zijn kinderen zomaar de straat op, de grote stad in. Je vertelt ze wat ze daar kunnen verwachten, wat leuk is en wat niet, wat wel mag en wat niet. En in het begin blijf je er een beetje bij. Hetzelfde zou eigenlijk voor internet moeten gelden. Kinderen maken thuis kennis met internet. Als school wordt in de Kanjertraining aandacht besteed aan de online wereld en dat wat de kinderen meemaken.

2. Plaats van de computer

Toezicht is belangrijk. Op de Van Heemstraschool staat in elke klas een computer in het zicht. Daarnaast is er een vide met computers. Bij de lagere groepen is er veel toezicht door hulpouders. De leerkrachten houden de bovenbouwleerlingen in de gaten door op de vide rondes te lopen en de laptops en tablets te checken.

3. Mediawijsheid

In elke groep wordt minimaal 1 keer per half jaar aandacht besteed aan mediawijsheid. In deze lessen wordt aandacht besteed aan de groeps gesprekken wordt aan de omgangsregels op internet.

- Nooit persoonlijke informatie geven
- Geen stiekeme afspraken
- Vervelende berichten aan je ouders/leerkrachten laten lezen
- Vervelende berichten door ouders/leerkrachten op laten slaan.
- Praten over wat de kinderen meemaken online
- Op internet gedraag je je hetzelfde als in de echte wereld

Preventie van mobiel pesten op school

1. Gebruik niet toegestaan

Het gebruik van mobieltjes voor het voeren van gesprekken, luisteren van muziek, sms'en of het maken van opnames is door leerlingen in school en op het plein is niet toegestaan. Wanneer een leerling betrappt wordt op het gebruik van een mobieltje, dan wordt het mobieltje in beslag genomen en aan het eind van de dag teruggegeven. Bij een tweede overtreding wordt het mobieltje twee werkdagen ingehouden en worden de ouders hierover geïnformeerd.

2. Voorlichten van ouders

In de praktijk blijkt dat veel kinderen in de bovenbouw een whatsapp-groep hebben aangemaakt met klasgenoten. Ouders zijn niet altijd op de hoogte over de inhoud van de gesprekken. De Van Heemstraschool plaatst minstens twee keer per jaar een artikel in het

Van Heemstranieuws om ouders alert te maken op het mobielgebruik van hun kinderen. Ook in de informatieavond in groep 7 en 8 zal hier aandacht aan besteed worden.

Stappenplan

Als er sprake is van een melding van cyber- en of mobiel pesten dan hanteert de school het reguliere stappenplan en de sancties van het bestaande pestprotocol. Tevens zullen onderstaande stappen gevolgd worden.

1. Contact opnemen met de ouders van de gepeste leerling. De leerkracht geeft de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
2. Advies aan ouders wanneer de leerkracht signaleert dat er sprake is van cyberpesten adviseert hij/zij de ouders waar zij zelf actie kunnen of dienen te nemen.
 - a. Bewaar de berichten. Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren. Vertel jouw kind hoe deze dat zelf kunnen doen of help hen daarmee (afdrukken, selecteren en kopiëren, emails en chat-gesprekken opslaan).
 - b. Blokkeren van de afzender. Leg jouw kind zo nodig uit hoe hij/zij de pest-mail kan blokkeren.
 - c. Probeer de dader op te sporen.
 - d. Informatie over cyberpesten. Er zijn diverse instanties met voorlichting voor leerkrachten, ouders en leerlingen:
 - i. <http://www.pestweb.nl/onlinepesten>
 - ii. <http://www.iksurfveilig.nl>
 - iii. Voor kinderen: bel de kindertelefoon 0800-0432 (gratis) of chat <http://www.kindertelefoon.nl/chat>.
 - iv. Verwijs de ouders zo nodig door. Er zijn twee instanties die ouders kunnen contacteren met vragen, namelijk:
 1. 0800-5010 (de onderwijstelefoon);
 2. de vertrouwenspersoon van de school: zie de schoolgids.
 3. Adviseer aangifte. In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp.

NB: blokkeren van afzenders Sommige programma's en/of tablet apps hebben de mogelijkheid om specifieke afzenders te blokkeren. Verwijs ouders naar de websites bij stap 2. voor meer informatie. Wellicht is het verstandig dat ouders het kind een nieuw mailadres geven. De kinderen wordt verteld dat ze altijd heel voorzichtig moeten zijn met het doorgeven van hun mailadres aan anderen.

Online pesten is strafbaar

Een aantal vormen van online pesten zijn strafbaar, bijvoorbeeld zonder toestemming beledigende foto's of filmpjes van een leerling of leerkracht op internet zetten. Daar kun je hier meer over lezen: Cyberpesten wat is strafbaar? (www.pestweb.nl) Leerlingen realiseren zich dat vaak niet. Ook wanneer het slachtoffer letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. NB: school adviseert in dergelijke gevallen de ouders om aangifte te doen. School kan zelf geen aangifte doen.

De leerkrachten en de directeur streven er naar om (digitaal) pesten te stoppen of, liever nog, te voorkomen. Dit zal niet altijd lukken, omdat de online vorm van pestgedrag zich buiten school afspeelt. Toch vinden de leerkrachten en de directeur het erg belangrijk om te doen wat in hun vermogen ligt. Immers, kinderen kunnen pas goed leren als ze zich veilig voelen.

Bijlage 1

Handreiking gesprekken:

Een gesprek met een pester en met een gepeste heeft vooral tot doel de problemen ook op individueel niveau bespreekbaar te maken. De gesprekken hebben geen therapeutisch doel. Een leerkracht is geen hulpverlener. Hij geeft wel aan waar de grenzen liggen en maakt aan de zondebok duidelijk dat deze met zijn problemen bij hem terecht kan. Gezamenlijk wordt gezocht naar oplossingen voor die problemen.

Voorwaarden voor een individueel gesprek

- Er moet voldoende tijd zijn voor een gesprek.
- Er moet een ruimte zijn waar ongestoord gepraat kan worden.
- De leerling moet voor het gesprek begint, weten wat de bedoeling is.
- Het gesprek moet vertrouwelijk zijn.

Soms vinden kinderen het prettiger om te praten en tegelijk wat te doen (b.v. opruimen in de klas, of samen een eindje wandelen).

Een gesprek met een “pester” en een “gepeste” (samen)

Stap 1

Luister actief naar/probeer je in te leven in de klacht van een leerling. Dat geldt zowel voor de klacht van de “pester” als voor de beleving van het slachtoffer. Kies daarbij vooral geen partij: als je voor het ene kind kiest, kies je tegen het andere en dat kind kan zich dan afgewezen voelen, ook als dat andere kind de “pester” is, is afwijzing heel vervelend.

Stap 2

Als je naar beide partijen hebt geluisterd, kun je ze vragen om met elkaar te gaan praten waar je zelf bij zit. Laat ze tegen elkaar zeggen wat ze van de situatie vinden en wat ze zouden willen. Help ze daarbij om naar elkaar te luisteren en op elkaar te reageren. Zorg ervoor dat ze elkaar tijdens het gesprek aankijken.

Stap 3

Vraag ze om samen een oplossing te bedenken waar ze allebei iets in zien. Help ze daarbij door vragen te stellen als “Wat zou je daaraan kunnen doen? Wie van jullie heeft er misschien een idee?”.

Stap 4

Laat ze samen een oplossing kiezen. Vraag aan beiden afzonderlijk of ze die oplossing “echt zien zitten”. Help ze zo nodig om met elkaar een afspraak te maken.

Stap 5

Maak met z'n drieën een afspraak om over een tijdje te kijken hoe de gekozen oplossing werkt.

Gesprek met een “gepeste”

- Geef de leerling de kans geven om zijn hart te luchten.

Begin van het gesprek

- Maak aan het begin duidelijk waarom je dit gesprek wilt voeren (bijv.: “Ik wil eens met je praten. Ik merk de laatste tijd dat jij nogal eens geplaagd wordt. Ik maak me daar zorgen

over. Het lijkt mij voor jou heel vervelend.....”).

- Vraag vervolgens -heel nadrukkelijk- of de leerling zelf er ook over wil praten.
- De leerling mag niet het gevoel krijgen “op de pijnbank” gelegd te worden, uitgehoord te worden of wat dan ook. Als een kind er echt niet over wil praten, respecteer dat dan. Beëindig het gesprek zonder verwijt en voeg hieraan toe dat de leerling altijd bij je terecht kan als hij wel wil praten.

Ingrediënten voor het gesprek

- Als leerkracht moet je in het gesprek de deur zelf openzetten. Dat kan heel goed door open vragen te stellen, zoals:
 - “Wat vind jij er zelf van?”.
 - “Heb jij misschien een idee waarom ze jou pesten?”.
 - “Hoe reageer je als het gebeurt?”.
- Probeer eerst vast te stellen wat de leerling precies als probleem ervaart. Dat alleen al kan tijd vergen. Neem die tijd. Draag niet zelf allerlei oplossingen aan, ga vooral niet preken.
- Vraag liever aan de leerling:
 - “Hoe zou je daar nou een oplossing voor kunnen vinden? Heb je misschien zelf een idee?”.
- Het belangrijkste ingrediënt in zo’n gesprek is: luisteren. Actief luisteren. Dat betekent: je inleven in de leerling. Niet meelijden, maar meeleven. Dat kan heel goed door zinnnetjes te gebruiken, zoals:
 - “Je bedoelt dat je.....?”
 - “Je hebt het gevoel dat.....?”
 - “Je zou het liefst willen.....?”

Aandachtspunten

- Vermijd oordelen! Het gaat er in dit gesprek niet zozeer om wat jij als leerkracht ervan vindt of denkt, maar wat de leerling zelf aangeeft als probleem en als mogelijke oplossingen daarvoor.
- Als de leerling over oplossingen voor zijn problemen begint te denken, neem die dan uiterst serieus. Maak eerst een rijtje “mogelijke oplossingen”, ga pas daarna met de leerling na welke oplossing haalbaar is.
- Probeer samen een oplossing te kiezen die de leerling zelf “ziet zitten” en die ook naar jouw inschatting haalbaar en effectief is. Juist omdat gepeste kinderen vaak sociaal niet zo vaardig zijn, is het handig om een gekozen oplossing eerst uit te proberen. Misschien in de vorm van een rollenspelletje, dat je samen speelt?
- Maak na afloop van het gesprek een afspraak om over een tijdje weer eens samen te praten om te kijken of de gekozen oplossing echt werkt.
- Vermijd in het gesprek ook oordelen of verklaringen te geven voor het (pest)gedrag van andere kinderen. Er mag geen “roddelsfeer” ontstaan in het gesprek.
- Houd het gesprek, als het even kan, een beetje luchtig. Het is al moeilijk voor een kind om over dit soort onderwerpen te praten. als het dan ook nog met een sombere ondertoon gebeurt, is het helemaal tobben geblazen.

Gesprek met een “pester”

Maak de leerling duidelijk dat zijn gedrag voor jou onacceptabel is, stel een duidelijke grens.

Geef de “pester” ook de kans om zijn “verhaal” te vertellen en als daarin problemen voorkomen: samen zoeken naar een oplossing.

Begin van het gesprek

Maak de leerling duidelijk dat je dit gesprek beslist met hem wilt voeren en welke bedoeling je daarbij hebt.

Stappen in het gesprek

Stap 1:

is de toelichting: waarom dit gesprek plaats vindt (zie hierboven).

Stap 2:

Benoem het gedrag van de leerling waar je je aan ergert of waar je bezorgd over bent. Benoem dat zo zuiver mogelijk, dat wil zeggen met weglating van alle overbodige oordelen en verwijten. Alleen het "zuiver waarneembare gedrag".

Benoem dan het gevolg dat het gedrag van de leerling heeft voor andere leerlingen (de gepeste, de rest van de klas, de sfeer in de klas).

Vertel tenslotte wat je zelf vindt van het gedrag van de leerling en de gevolgen die dat heeft.

Met deze drie elementen kun je zonder onnodige verwijten, zonder in gesprek te vervallen precies aangeven waar de grens ligt en welk gedrag je niet accepteert en waarom niet.

Stap 3:

De kans is groot dat de leerling na zo'n confrontatie in verzet gaat en zegt: "Ja, maar....".

Dat zijn momenten om over te schakelen op actief luisteren. Luister naar het verzet, de verklaringen van de leerling. Maar blijf bij je (in stap 2) aangegeven grens: dat kan bijvoorbeeld door, na het verzet van de leerling te zeggen: "Je bedoelt.....?" En vervolgens te herhalen: "En toch vind ik het heel erg dat een van de kinderen in de klas nu bijna niet meer naar school durft omdat jij een paar keer z'n tas hebt afgepakt en leeggegooid in de gang".

Misschien is het gesprek hiermee afgedaan. Je hebt gezegd wat je wilde zeggen, de leerling heeft zijn verzet daartegen kunnen spuien en daar is naar geluisterd.

Maar het is ook mogelijk dat de leerling tijdens het gesprek laat merken dat zijn gedrag voortkomt uit een "probleem" bijvoorbeeld:

- hij vertelt het pesten niet te kunnen laten
- of de ander vraagt erom, die doet altijd zo raar.....

Soms zal zo'n confronterend gesprek over gaan in een helpend gesprek, waarbij je net als in het gesprek met de gepeste samen zoekt naar een oplossing voor het probleem van de pester.

Aandachtspunten in dit gesprek

- Veel pesters beschouwen hun eigen gedrag als heel normaal. Ze zullen nogal eens hun schouders ophalen en mompelen "Nou ja, dat je je daar druk over maakt.....". Vaak is dat geen onwil, maar eerder een uiting van onvermogen: veel pesters weten bijna niet hoe ze zich anders moeten gedragen. Daarom zijn twee dingen aan te bevelen:
- heel duidelijk zijn in de grens die je aangeeft;
- oppassen dat je niet de leerling afwijst, maar alleen zijn gedrag.
- Het is mogelijk dat het tijdens zo 'n gesprek voor de pester zelf duidelijk wordt, waar zijn gedrag uit voortkomt of mee samenhangt: eigen onzekerheid, een negatief beeld van zichzelf, of onvermogen om op een andere manier met leerlingen om te gaan. In dat geval is het zeker van belang om tijdig, in het gesprek, over te schakelen van confronteren op actief luisteren.
- Ga samen met de leerling na of hij iets aan die problemen wil doen en op welke manier.

Er zijn onverbeterlijke pesters. Je kunt ze heel duidelijk aangeven waar de grens ligt. Je kunt heel zorgvuldig luisteren naar hun verzet of verklaring, maar ze veranderen hun gedrag niet. In dat geval heeft het geen zin om het gesprek een aantal malen te herhalen, dan moeten er andere oplossingen /maatregelen bedacht worden. Zie het Anti-Pestprotocol.